APLICABILITATEA PRINCIPIULUI TRANSPARENȚEI ÎN CADRUL AUTORITĂȚILOR PUBLICE CENTRALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Nina FRUNZA

CZU: 354.07(478) ninaln2706@gmail.com

The principle of transparency requires new visions regarding the opening to the public of the central public authorities, thus demonstrating at a certain moment competence, professionalism and transparency in order to provide quality services. In this study the aim of the research is to represent the essence and importance of the presence of the principle of transparency in the decision-making process of public authorities in the Republic of Moldova by studying the multiaspective and complex regulatory framework and applicability of this principle in other states.

Originea principiului transparenței pornește încă din anul 1960, când Curtea Europeană de Justiție (ECJ) a recunoscut dreptul de acces la dosare și documente ca fiind o parte al dreptului la apărare.

Conform dicționarului, transparența decizională reprezintă un atribut al vieții politice democratice, opus politicii secrete [1].

În contextul schimbărilor care apar în societate în fiecare zi la nivelul social, politic și economic din Republica Moldova, se impune și formularea unor noi viziuni cu privire la deschiderea către public a autorităților administrației publice, astfel aceasta dând dovadă la un moment dat de competență, profesionalism și transparență în vederea prestării serviciilor de calitate. Aplicabilitatea principiului transparenței în cadrul autorităților publice centrale din Republica Moldova este un fenomen important în organizarea și funcționarea corespunzătoare a acestora.

În urma analizei principiului transparenței, determinăm faptul că asigurarea unui acces mai larg al cetățenilor la informațiile și documentele aflate în posesia instituțiilor statului reprezintă o necesitate care trebuie asigurată. Dezvoltarea aplicabilității principiului transparenței în cadrul autorităților publice, participarea cetățenilor la procesul decizional și asigurarea legitimității, eficacității și responsabilității administrației față de cetățean și, de asemenea, definirea procesului de optimizare a performanțelor instituțiilor publice din perspectiva liberului acces la informații de interes public argumentează actualitatea studierii fenomenului

transparenței. Un act normativ privind accesul la informații există în peste o sută de țări, iar tradiția accesului liber la informațiile deținute de stat pornește încă din 1766 din Suedia, în momentul actual, în majoritatea țărilor, principiul transparenței și deschiderea către cetățeni este garantat de Constituție şi de legile cu privire la deschidere și, accesul la informaţie. Republica Moldova nu este o excepţie astfel dreptul la informație este unul din drepturile fundamentale ale omului, fiind garantat de art. 34 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova „Dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit'' [2]. Legea de bază în domeniul asigurării transparenței constituind-o Legea nr. 239 din 13.11.2008 privind transparența în procesul decizional care, pornind de la obiectul de reglementare statuat în art. 1, stabilește normele aplicabile autorităților administrației publice centrale și locale, precum și altor autorități publice, în vederea asigurării transparenței în procesul decizional, reglementând raporturile acestor autorități cu cetățenii, cu asociațiile constituite în corespundere cu legea, precum și cu alte părți interesate, în vederea participării la procesul decizional [3]. O altă lege de bază, prevăzută şi de textul Constituţiei, este Legea nr. 982 privind accesul la informație [4].

Potrivit acestei legi, pot solicita informații cetățenii și rezidenții Republicii Moldova de la posesorii de informație care sunt: autoritățile publice centrale și locale – autoritățile administrației de stat, prevăzute în Constituția Republicii Moldova, și anume: Parlamentul, Președintele Republicii Moldova, Guvernul, administrația publică, autoritatea judecătorească; instituțiile publice centrale și locale care dețin informație oficială. Cu toate că legile există și sunt funcționabile, este foarte important aspectul practic al aplicării acestora astfel cel mai bine dezvoltat aspect al transparenței este faptul că aceasta se corelează cu guvernarea deschisă *„open government"* și cu dreptul la accesul public al documentelor. În procesul decizional, transparența are forța de a implica statul să conducă autoritățile, în așa fel încât informația să corespundă interesului public. Astfel transparența deciziei însemnând ,,gradul de deschidere pentru a face o alegere sau o verificare" [5].

La moment Republica Moldova are în fața sa foarte multe schimbări, iar responsabilitatea este împărțită. În instituțiile statului transparența trebuie să fie observată și reflectată de implicarea activă a cetățenilor în

luarea deciziilor administrative acesta fiind un beneficiu primar, în special atunci când vine vorba de instituţiile de bază care elaborează proiecte de decizii: Parlamentul; Guvernul; Preşedintele Republicii Moldova şi altele instituţii. În domeniul prezentării unor evoluţii şi reformări ale instituţiilor respective am putea spune că fiecare autoritate prezintă puncte forte și puncte slabe, atunci când este vorba despre aplicabilitatea principiului transparenței. Cu toate că orice mișcare este însoțită de anumite riscuri, ținem să menționăm faptul că Parlamentul și Guvernul sunt autoritățile care oferă mai multă transparență societății civile. Implicarea și poziționarea corectă oferă mai multă deschidere către cetățeni fiind clar prezentate scopurile și obiectivele instituției.

În contextul ultimelor noutăţi, instituţiile de toate nivelurile sunt impuse să-şi manifeste transparenţa în mediul online, inclusiv să se adapteze tot mai mult la plasarea serviciilor şi noutăţilor pe site-urile web şi pe reţelele de socializare. Abordarea şi conlucrarea mai detaliată cu legislativul ne-a permis crearea unei analize proprii cu privire la transparenţa oferită de acesta în situaţia stării de urgenţă din Republica Moldova. Accesul deschis și liber la documente de politici, la evoluția politicilor publice, inclusiv a hotărârilor care sunt luate în momentul actual ne este asigurat, atât de site-ul Parlamentului, cât și de rețelele de socializare ale acestuia, unde în permanență au fost publicate ultimele noutăți cu privire la situația pandemică și cu privire la măsurile care sunt conferite pentru ameliorarea situației. Conlucrarea Parlamentului cu celelalte instituţii în această situație de criză reprezintă un segment important în depășirea acesteia și, de asemenea, un bun exemplu pentru a demonstra că autoritățile administrației publice pot să colaboreze și să păstreze transparență la nivelul național de luare a deciziilor.

Referințe:

1. FLORINI, A. *The Right to Know: Transparency for an Open World.* Columbia University Press, May 22, 2007. 376 p.
2. Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr.1 din 12.08.1994.
3. Legea nr. 239 din 13.11.2008 privind transparenţa în procesul decisional. În: *Monitorul Oficial,* nr. 215-217 din 05.12.2008.
4. Legea nr. 982 din 11-05-2000 privind accesul la informaţie. În: *Monitorul Oficial,* nr. 88-90 din 28-07-2000.

5. BERNITZ, J.N., CARDNER, C., GROUSSOT, X. General Principles of EC Law in a Process of Development. În: *Reports from a Conference in Stockholm*, 23-24 March 2007, pag. 205 -210 https://books.google.md/books?id=xUVK-kgeTWYC&hl=ro&source=gbs_navlinks_s (vizitat 16.04.-2020).